

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ І ПРИКЛАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

Методичні рекомендації до самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти
спеціальності В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа
освітньої програми «Документознавство та інформаційна діяльність»

Вінниця
2026

УДК 02(075.4)

Б 594

*Затверджено вченою радою
факультету інформаційних і прикладних технологій
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 7 від 21.01.2026)*

Укладач:

Тетяна ЯВОРСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Ольга АНІСІМОВА, доктор економічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса;

Галина ЛУКАШ, доктор філологічних наук, професор кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса.

Б 594 Бібліотекознавство: методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа ОП «Документознавство та інформаційна діяльність» / уклад. Т. М. Яворська. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2026. 24 с.

Методичні рекомендації з дисципліни «Бібліотекознавство» містять навчальну програму курсу, завдання для самостійної роботи, орієнтовний перелік тем для підготовки презентацій, тестові завдання, перелік питань до підсумкового контролю, список рекомендованих джерел. Видання призначене для супроводу навчальної діяльності здобувачів вищої освіти спеціальності В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа, допомагає систематизувати знання та покращити ефективність навчання.

УДК 02(075.4)

© Яворська Т. М., 2026

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ	6
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	8
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ.....	13
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	15
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	20
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	22

ВСТУП

Дисципліна «Бібліотекознавство» належить до нормативної частини циклу професійної та практичної підготовки за освітньою програмою «Документознавство та інформаційна діяльність».

Метою вивчення навчальної дисципліни є надання здобувачам вищої освіти необхідних теоретичних знань та практичних навичок щодо теоретико-методологічних, організаційних та історичних засад бібліотекознавства та бібліотечної справи як науки та навчальної дисципліни, з'ясування феномену бібліотеки як соціокультурного явища, ознайомлення з основами організації функціонування бібліотечної справи, розгляд еволюції різних типів і видів бібліотек, особливостей їх функціонування.

За результатами вивчення дисципліни будуть сформовані:

– **компетентності здобувачів вищої освіти:**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів інформаційної, бібліотечної та архівної справи і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов (ІК).

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-1).

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК-2).

Знання та розуміння предметної зони та професійної діяльності (ЗК-3).

Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт (ЗК-8).

Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності (ЗК-13).

Здатність здійснювати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, поширення та надання в користування інформації та знань у будь-яких форматах (СК-1).

Здатність упроваджувати інноваційні технології виробництва інформаційних продуктів і послуг, підвищення якості інформаційного обслуговування користувачів інформаційних, бібліотечних та архівних установ (СК-7).

Здатність використовувати і вдосконалювати автоматизовані інформаційно-пошукові системи, організовувати електронні бібліотеки та архіви (СК-11).

– **результати навчання:**

Знати і розуміти наукові засади організації, модернізації та впровадження новітніх технологій в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності (ПРН 1).

Узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та використанням (ПРН 5).

Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних завдань (ПРН 11).

Навчальна дисципліна формує міждисциплінарні взаємозв'язки з іншими дисциплінами, зокрема: *«Аналітико-синтетична обробка документів»*, *«Інформаційна підтримка електронних бібліотек та архівів»*, *«Управління бібліотечною та архівною діяльністю»*, *«Документознавство»*, *«Електронний документообіг»*, *«Інформаційні системи менеджменту»*, *«Інформаційні технології»*.

Самостійна робота є важливою формою навчального процесу, яка дає змогу набути та закріпити нові знання, навички та уміння, використовувати їх у практичній діяльності. Вона здійснюється впродовж усього процесу навчання та має такі стадії:

- первинне ознайомлення з лекційним матеріалом;
- вивчення та засвоєння лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання джерел літератури та узагальнення вивченого матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- індивідуальна робота відповідно до завдань викладача.

Самостійна робота студентів сприяє засвоєнню в повному обсязі навчальної програми дисципліни *«Бібліотекознавство»*, формуванню самостійності як важливої освітньої та професійної якості, сутність якої полягає у систематизації, плануванні та контролі власної діяльності.

Завдання самостійної роботи студентів – засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, застосування у процесі виконання практичних завдань та творчих робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із дисципліни *«Бібліотекознавство»*.

Найпоширенішими формами самостійної роботи з дисципліни *«Бібліотекознавство»* є аудиторна та позааудиторна самостійна робота, підготовка доповідей, рефератів, презентацій. Контроль СРС може здійснюватися через тестування, самостійні, контрольні роботи та інші форми, залежно від специфіки роботи.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ «БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО»

Тема 1. Предмет, завдання сутність вивчення та основні поняття дисципліни «Бібліотекознавство»

Структура і зміст курсу, організація навчального процесу. Визначення базових понять: «бібліотека», «бібліотечна справа», «бібліотекознавство», «користувач». Бібліотека в системі соціальних комунікацій.

Тема 2. Основні історичні етапи розвитку бібліотекознавства та бібліотечної справи в Україні та світі

Історія бібліотечної справи світу: бібліотеки Стародавнього світу, епохи Середньовіччя та Відродження. Бібліотечна справа країн Європи, Росії та США у XVII ст. Бібліотечна справа світу XIX–XX ст. Бібліотечна справа міжвоєнного періоду (1918–1939 рр.). Історія бібліотечної справи періоду Другої світової війни та повоєнний етап розвитку бібліотек. Бібліотечний розвиток другої половини 40-х років – кінця 80-х років XX ст. Бібліотечна справа на сучасному етапі.

Тема 3. Теоретичні основи бібліотечної діяльності

Загальна періодизація світового бібліотекознавства. Перші друковані праці з керівництва бібліотечною справою. Виникнення і становлення бібліотекознавства як наукової та навчальної дисципліни. Становлення вітчизняного бібліотекознавства.

Тема 4. Організація діяльності бібліотек

Організаційна структура бібліотеки. Організація праці в бібліотеці. Бібліотечні споруди. Приміщення бібліотеки. Організація робочих місць. Нормування праці в бібліотеці. Організація праці читачів.

Тема 5 Організація функціонування бібліотек та бібліотечних систем

Типи і види бібліотек. Мережі бібліотек та їх системна організація. Бібліотечна система України. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ): структура, склад фондів, основні скарби.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. БІБЛІОТЕЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Тема 6. Бібліотечна технологія

Законодавство України про бібліотеки і бібліотечну справу. Державна політика в галузі бібліотечної справи. Бібліотечна технологія, бібліотечні процеси, операції.

Тема 7. Формування і моделювання бібліотечних фондів. Сучасні вимоги до комплектування бібліотечних фондів

Бібліотечні фонди, їх склад. Основні характеристики бібліотечних фондів. Довідково-бібліографічний апарат (ДБА). Формування бібліотечного фонду. Комплектування бібліотечного фонду. Облік бібліотечного фонду, одиниці обліку БФ. Вибуття бібліотечного фонду.

Тема 8. Сучасні методи та форми бібліотечного обслуговування користувачів

Загальне уявлення про бібліотечне обслуговування. Форми та організація бібліотечного обслуговування. Автоматизація процесів обслуговування.

Тема 9. Інформаційні технології в діяльності бібліотечних установ

Автоматизовані бібліотечні інформаційні системи (АБІС), основи проєкування та використання. Електронний каталог як підсистема (АБІС). Менеджмент електронних ресурсів у бібліотеці. Вебсайт бібліотеки: призначення, вимоги.

Тема 10. Вільний доступ і обмін інформацією як умова міжнародного бібліотечно-інформаційного співробітництва. Роль IFLA, UNESCO та інших міжнародних організацій

Міжнародне бібліотечно-інформаційне співробітництво. Міжнародні бібліотечні організації: Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і закладів (IFLA), Міжнародна асоціація музичних бібліотек, архівів і документаційних центрів (IAML), Міжнародна асоціація бібліотек технічних університетів (IATUL), Міжнародна асоціація шкільних бібліотек (IASL), Міжнародна асоціація юридичних бібліотек (IALL), ЮНЕСКО, Організація Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ «БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО»

Тема 1. Предмет, завдання сутність вивчення та основні поняття дисципліни «Бібліотекознавство»

1. На основі опрацювання наукових і довідкових джерел розглянути різноманітні підходи до визначення базових понять курсу: «бібліотека», «бібліотечна справа», «бібліотекар»; «інформація», «документ», «публікація», «комунікація», «інформаційні потреби», «інформаційна система»; «електронний ресурс», «користувач бібліотеки», «абонент бібліотеки»; «бібліотечне обслуговування». Результати подайте у таблиці:

Таблиця 1 – Визначення базових понять дисципліни

Поняття	Визначення	Автор (джерело)

2. Схематично зобразити міжпредметні зв'язки бібліотекознавства.

Тема 2. Основні історичні етапи розвитку бібліотекознавства та бібліотечної справи в Україні та світі

1. Скласти хронологічну таблицю історії розвитку бібліотечної справи в Україні.

2. Скласти хронологічну таблицю історії розвитку зарубіжного бібліотекознавства. Порівняти із хронологічною таблицею історії розвитку вітчизняного бібліотекознавства. Обґрунтувати висновки.

Тема 3. Теоретичні основи бібліотечної діяльності

1. Визначити трудові функції та відповідні компетентності згідно із Професійним стандартом «Бібліотекар», затвердженим Наказом Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти від 10.03.2025 № 17.

2. Визначити перелік знань, умінь / навичок за окремим розділом трудових функцій (за вибором здобувача) згідно із Професійним стандартом «Бібліотекар», затвердженим Наказом Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти від 10.03.2025 № 17.

3. Провести анкетування груп здобувачів 3–4 курсів спеціальності «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа» закладу вищої освіти. З цією метою скласти анкету із запитаннями, які допоможуть визначити ставлення опитаних студентів до різних аспектів професійної діяльності бібліотекарів.

Тема 4. Організація діяльності бібліотек

Представити організаційну структуру бібліотеки (вказати структурні підрозділи), зобразити їх у вигляді схеми. Okремо виділити функціональні відділи обслуговування користувачів (наприклад, сектор абонементу, сектор читального залу і т. д.).

Структурувати інформацію та описати роботу Пункту доступу громадян до інформації органів влади.

Тема 5. Організація функціонування бібліотек та бібліотечних систем

1. Ознайомитися із загальними положеннями Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу». Зробити конспект Ст. 1, Розділу VII (Ст. 21, Ст. 22, Ст. 23).

2. Побудувати багаторівневу схему бібліотечної системи України.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. БІБЛІОТЕЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Тема 6. Бібліотечна технологія

Підготувати доповідь / презентацію за темою:

1. Технологічні процеси в бібліотеці.
2. Інноваційні технології – майбутнє бібліотеки.
3. Використання Інтернет-технологій у роботі бібліотеки.
4. Сучасні інформаційні технології у бібліотечній діяльності.

Тема 6. Управління бібліотекою

1. Здійснити аналіз законодавчих нормативних документів щодо інформатизації суспільства та роль інтернету і бібліотек у цьому процесі.

2. Ознайомитися з Типовими правилами користування бібліотеками в Україні (зі змінами та доповненнями) та зробити їх короткий конспект.

3. Охарактеризувати фахові бібліотекознавчі видання України. Результати подайте в таблиці 1.

Таблиця 1 – Фахова бібліотекознавча періодика

Назва	Рік заснування	Періодичність	Тематика видання	Засновник	Характеристика видання

Тема 7. Формування і моделювання бібліотечних фондів. Сучасні вимоги до комплектування бібліотечних фондів

1. Опрацювати «Інструкцію з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах», затверджену Наказом Міністерства культури і туризму України

від 3 квітня 2007 року. Вписати у таблицю назви документів, які заповнюють для обліку книг, брошур, аркушевих та інших видань, що знаходяться в бібліотечних фондах.

Таблиця 1 – Документи, які використовують для обліку бібліотечного фонду

Об'єкти обліку фонду	Форми ведення обліку сумарного	Форми ведення обліку індивідуального
Книги, брошури		
Аркушеві видання		
Журнальні видання		
Газетні видання		
Аудіовізуальні документи		

2. Охарактеризувати зазначені у таблиці вимоги до обліку документного фонду бібліотеки.

Таблиця 2 – Основні вимоги до обліку бібліотечного фонду

Вимоги до обліку фонду	Загальна характеристика
1. Повнота і достовірність	
2. Обов'язковість	
3. Точність, ретельність	
4. Документаційне оформлення	
5. Надійність і сумісність	
6. Оперативність і своєчасність	
7. Неперервність	
8. Уніфікація і стабільність облікових одиниць	

Тема 8. Сучасні методи та форми бібліотечного обслуговування користувачів

1. Ознайомитись із Типовими правилами користування бібліотеками.

2. Розробити план організації і сценарій інформаційного заходу (тематичної виставки; літературного вечора; клубу за інтересами – приклад сценарію в Лекції) для проведення в університетській бібліотеці, обираючи довільну тематику популяризації літератури (студентам дозволяється об'єднуватися в групи).

Завдання до сценарію: підготувати постер-мотиватор «Модне читання».

3. Підготувати рекламний матеріал для оголошення про захід (дата, час, місце проведення).

Тема 9. Інформаційні технології в діяльності бібліотечних установ

1. Охарактеризувати автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи (АБІС) за таблицею:

Таблиця 1 – Характеристика АБІС

Назва програми	Розробник	Контактна адреса	Місцевий представник або користувач	Адреса	Функції

2. Оцінити один або кілька бібліотечних сайтів 10-бальною оцінкою за критеріями за запропонованою схемою (Бібліотека на вибір студента):

Назва Бібліотеки:

Країна:

	Оцінка	Коментарі
Структурна модель (логічність, послідовність)		
Інформаційне наповнення: – бібліографічні ресурси; – електронний каталог; – нові надходження; – бібліографічні списки та покажчики; – повнотекстові ресурси		
Статистичні показники, RSS тощо		
Навігаційні можливості		
«Карта сайту», «Пошук по сайту»		
Додаткові сервіси		
Відкритість		
Одноманітність (єдиний інтерфейс, стандартні формати)		
Інформативність		

Тема 10. Вільний доступ і обмін інформацією як умова міжнародного бібліотечно-інформаційного співробітництва. Роль IFLA, UNESCO та інших міжнародних організацій

1. На основі опрацювання наукових публікацій і матеріалів вебсайтів у мережі Інтернет зібрати основні відомості про діяльність головних міжнародних бібліотечних організацій. Результати подати у таблиці:

Таблиця 1 – Відомості про діяльність головних міжнародних бібліотечних організацій

Назва організації	Рік заснування	Керівні органи	Основні напрями діяльності та проекти	Видання	Участь України у діяльності організації

2. Охарактеризувати фахову бібліотекознавчу періодику, представлену у базах даних Scopus (не менше 5 назв) та Web of Science (не менше 5 назв). Результати подати в таблиці:

Таблиця 1 – Фахова бібліотекознавча періодика у базах даних Scopus, Web of Science

Назва	Рік заснування і періодичність	Тематика видання	Засновник і країна	Характеристика видання

ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1. Типологія інформаційних ресурсів. Формати існування та специфіка використання.
2. Критерії оцінки інформаційних ресурсів у мережі Інтернет.
3. Інформаційні потреби користувачів та можливості мережі Інтернет щодо задоволення цих потреб.
4. Історія, сучасний стан і перспективи розвитку АІБС в Україні.
5. Принципи побудови автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем.
6. Основні поняття і визначення менеджменту електронних ресурсів бібліотеки.
7. Роль менеджера електронних ресурсів бібліотеки.
8. Організаційні відносини в системі менеджменту електронних ресурсів бібліотеки.
9. Інформаційні запити як інструмент управління використанням електронних інформаційних ресурсів.
10. Вебсайт бібліотеки, призначення, вимоги.
11. Підходи до планування діяльності бібліотеки з навчання користувачів роботі з електронними ресурсами.
12. Навчання користувачів, що мають особливі потреби.
13. Історія окремої національної бібліотеки України (за вибором студента).
14. Діяльність видатного зарубіжного бібліотекознавця (на вибір студента, узгоджується з викладачем).
15. Загальна характеристика основних етапів розвитку зарубіжного бібліотекознавства.
16. Виникнення і розвиток бібліотекознавчої думки, середина II тис. до н. е. – XVIII ст.
17. Виникнення і становлення бібліотекознавства як наукової і навчальної дисципліни у XIX ст.
18. Загальна характеристика основних напрямів і проблематики зарубіжних бібліотекознавчих досліджень у XX ст.
19. Внесок міжнародних і національних професійних громадських об'єднань у розвиток бібліотекознавства за кордоном.
20. Видатні зарубіжні бібліотекознавці.
21. Нові завдання бібліотечно-інформаційного обслуговування: погляди сучасних зарубіжних бібліотекознавців.
22. Книга–читач–бібліотека у цифровому медіасвіті.
23. Бібліотечний менеджмент на початку XXI ст. у контексті наукових досліджень.

24. Професія бібліотекаря і фахова освіта за кордоном: сучасність і перспективи.

25. Діяльність громадських бібліотечних організацій у США і Великій Британії.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Як називаються зовнішні функції, які за об'єктом дії виходять за внутрішні межі бібліотеки, безпосередньо або опосередковано впливають на суспільство і так або інакше відчуються або сприймаються ним?

- а) соціальні функції бібліотеки;
- б) технологічні функції бібліотеки;
- в) мета діяльності бібліотеки;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

2. Як називаються внутрішні види діяльності, які не виходять за межі бібліотеки за об'єктом впливу, є необхідною умовою здійснення бібліотекою своїх соціальних функцій, а також для підтримки діяльності бібліотеки в необхідному режимі або на доцільному рівні якості?

- а) соціальні функції бібліотеки;
- б) технологічні функції бібліотеки;
- в) універсальні функції бібліотеки;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

3. Під впливом яких чинників формуються технологічні функції бібліотеки?

- а) під впливом внутрішніх потреб раціональної бібліотечної технології праці;
- б) під впливом потреб суспільства;
- в) всі відповіді правильні;
- г) всі відповіді неправильні.

4. Під впливом яких чинників формуються соціальні функції бібліотеки?

- а) під впливом внутрішніх потреб раціональної бібліотечної технології праці;
- б) під впливом потреб суспільства;
- в) всі відповіді правильні;
- г) всі відповіді неправильні.

5. Яка функція бібліотеки є сукупністю видів її діяльності щодо інформаційного забезпечення матеріального і духовного виробництва та відтворення, реалізація якої виражається у вигляді процесу задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотеки за рахунок масиву інформації, накопиченого в ній, а також інших джерел інформації?

- а) інформаційна;
- б) комунікаційна;
- в) фондоутворююча;
- г) культурна;
- д) освітня.

6. Яка функція бібліотеки є сукупністю видів її роботи, спрямована на вільний духовний розвиток користувачів, залучення до цінностей вітчизняної і світової культури, створення умов для культурної (репродуктивної і продуктивної) діяльності?

- а) інформаційна;
- б) комунікаційна;
- в) виховна;
- г) культурна;
- д) освітня.

7. Яка функція бібліотеки є сукупністю видів її діяльності, спрямована на інформаційне забезпечення духовного відтворення суспільства, яке охоплює соціалізацію членів суспільства, їхню освіту і самоосвіту, виховання і самовиховання?

- а) інформаційна;
- б) комунікаційна;
- в) виховна;
- г) культурна;
- д) освітня.

8. Чи може бібліотека, на думку провідних бібліотекознавців, виконувати виховну функцію?

- а) так;
- б) ні.

9. Які, згідно із Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», види бібліотек виокремлюються за їх значенням?

- а) всеукраїнські загальнодержавного значення, обласні, міські, сільські;
- б) обласні, сільські, публічні, масові;
- в) всеукраїнські загальнодержавного значення, обласні, міжгалузеві, дитячі;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

10. Які, згідно із Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», види бібліотек виокремлюються за змістом бібліотечних фондів?

- а) всеукраїнські загальнодержавного значення, обласні, міські, сільські;
- б) обласні, міжгалузеві, публічні, масові;
- в) універсальні, галузеві, міжгалузеві;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

11. Згідно із Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», які бібліотеки є провідними культурними, освітніми, науково-інформаційними державними закладами, що здійснюють функції науково-дослідного, методичного

та координаційного центру з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства, беруть участь у розробленні державної політики в галузі бібліотечної справи та її реалізації?

- а) національні;
- б) вузівські;
- в) галузеві;
- г) всі відповіді неправильні.

12. Охарактеризуйте Національну парламентську бібліотеку України:

- а) обласна;
- б) міжгалузева;
- в) універсальна;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

13. На які види поділяються національні бібліотеки?

- а) регіональні універсальні та загальнодержавні спеціалізовані;
- б) публічні та масові;
- в) спеціальні галузеві та універсальні;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

14. Яка бібліотека є методичним центром для бібліотек системи Міністерства культури України?

- а) Національна парламентська бібліотека;
- б) Національна історична бібліотека;
- в) Публічна бібліотека імені Лесі Українки м. Києва;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

15. На яку читацьку аудиторію орієнтуються дитячі бібліотеки?

- а) до 7 років;
- б) до 10 років;
- в) до 14 років;
- г) до 18 років;
- д) до 21 року.

16. Яка бібліотека є методичним центром для бібліотек закладів вищої освіти України?

- а) Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського;
- б) Національна парламентська бібліотека;
- в) Наукова бібліотека імені М. Максимовича;
- г) Національна історична бібліотека;
- д) всі відповіді неправильні.

17. Згідно із Законом України «Про культуру», чи належать бібліотеки до базової мережі закладів культури?

- а) так;
- б) ні.

18. Як називається професійно-кваліфікаційна модель, яка виражає специфічні характеристики виду діяльності і вимоги до виконавця діяльності?

- а) кваліфікаційна характеристика;
- б) професіограма;
- в) професіологія;
- г) посадова інструкція.

19. Які процеси діяльності бібліотеки належать до допоміжних?

- а) господарські, управлінські, виробничо-технічні;
- б) господарські, виробничо-технічні, постачальницькі;
- в) господарські, управлінські, технологічні.

20. Як називається цілісна, впорядкована сукупність щодо самостійних підрозділів бібліотеки, які реалізують закріплені за ними функції і цілі, наділені відповідною компетенцією і знаходяться в певних відношеннях між собою?

- а) функціональна структура бібліотеки;
- б) кадрова структура бібліотеки;
- в) організаційна структура бібліотеки.

21. Який центральний орган виконавчої влади здійснює загальне методичне керівництво бібліотеками України та координацію їх роботи?

- а) Міністерство культури України;
- б) Міністерство освіти і науки України;
- в) Верховна Рада України;
- г) Кабінет Міністрів України.

22. Що є основою державної політики України в галузі бібліотечної справи?

- а) реалізація прав громадян на бібліотечне обслуговування;
- б) забезпечення загальної доступності до інформації та культурних цінностей, що збираються, зберігаються та надаються в тимчасове користування бібліотеками;
- в) всі відповіді правильні;
- г) всі відповіді неправильні.

23. У якому році заснована Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА)?

- а) 1895 р.;
- б) 1927 р.;
- в) 1945 р.;
- г) 1951 р.;
- д) 1991 р.

24. У якому році заснована Українська бібліотечна асоціація (УБА)?

- а) 1971 р.;
- б) 1991 р.;
- в) 1995 р.;
- г) 2001 р.

25. Яка мета діяльності УБА?

- а) всебічне сприяння розвитку бібліотечної справи;
- б) всебічне сприяння забезпеченню права читачів та споживачів інформації на якісне і своєчасне бібліотечне та інформаційно-бібліографічне обслуговування;
- в) захист соціальних та інших спільних інтересів членів УБА;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

Ключі до тестів:

1	а	6	г	11	а	16	в	21	а
2	б	7	д	12	в	17	а	22	в
3	а	8	а	13	а	18	б	23	б
4	б	9	а	14	а	19	б	24	в
5	а	10	в	15	в	20	в	25	г

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність вивчення бібліотекознавства, основні поняття.
2. Основні етапи становлення бібліотекознавства як науки.
3. Структура бібліотекознавства як суспільної науки.
4. Бібліотекознавство як наука. Предмет і об'єкт вивчення в бібліотекознавстві.
5. У яких працях і яких авторів уперше застосовується термін «бібліотекознавство»?
6. Методологія бібліотекознавства.
7. Бібліотека як соціокультурний феномен.
8. Бібліотечний соціальний інститут.
9. Історія становлення бібліотечної професії.
10. Українські бібліотекознавці початку ХХ століття, їхня діяльність.
11. Система знань бібліотечного працівника.
12. Психолого-педагогічні аспекти бібліотечної професії.
13. Професійна етика бібліотекаря.
14. Підстави для виникнення бібліотекознавства.
15. Зарубіжні бібліотекознавці ХІХ століття та їхні наукові праці.
16. Бібліотеки стародавнього світу: етап організаційно-функціональної диференціації.
17. Антична Греція.
18. Стародавній Рим.
19. Бібліотеки Середньовіччя.
20. Арабський халіфат.
21. Бібліотеки Середньої Азії і Кавказу.
22. Київська Русь.
23. Монастирські бібліотеки в ХІV–ХVІІ ст.
24. Бібліотеки середньовічних університетів.
25. Епоха Відродження.
26. Реформація. Бібліотеки епохи буржуазних революцій та утвердження капіталізму: етап формування основних елементів соціального інституту.
27. Бібліотеки України, Білорусі, Прибалтики в ХVІ–ХVІІ ст.
28. Сучасний рівень світової бібліотечної діяльності: етап інституалізації.
29. Міжнародне бібліотечно-бібліографічне співробітництво.
30. Типи і види бібліотек.
31. Централізована бібліотечна система як первинний рівень бібліотечних об'єднань.
32. Національні бібліотеки України.

33. Державні бібліотеки України.
34. Мережа бібліотек Міністерства культури України: ознаки, завдання і функції.
35. Мережа бібліотек Національної академії наук України: ознаки, завдання і функції.
36. Мережа науково-технічних бібліотек України: ознаки, завдання і функції.
37. Мережа сільськогосподарських бібліотек України: ознаки, завдання і функції.
38. Мережа медичних бібліотек України: ознаки, завдання і функції.
39. Мережа освітянських бібліотек України: ознаки, завдання і функції.
40. Університетські бібліотеки.
41. Публічні бібліотеки.
42. Організаційна структура бібліотеки.
43. Організація праці в бібліотеці.
44. Бібліотечні споруди. Приміщення бібліотеки.
45. Організація робочих місць.
46. Нормування праці в бібліотеці.
47. Організація праці читачів.
48. Бібліотечна технологія. Суть, завдання, принципи організації.
49. Державне управління бібліотечною справою.
50. Суть, значення, мета, принципи і функції управління бібліотекою.
51. Процес управління в бібліотеці.
52. Методи управління бібліотекою.
53. Планування роботи, облік і звітність бібліотеки.
54. Основні етапи планування у бібліотеці.
55. Які види планування застосовуються у бібліотеках?
56. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу».
57. Організаційна структура управління бібліотечною справою України.
58. Органи державного управління бібліотечною справою України (державний, галузевий, територіальний рівні).
59. Міжнародні бібліотечні організації як провідні центри міжнародного бібліотечного співробітництва.
60. IFLA як головний осередок міжнародного бібліотечного співробітництва.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»: від 27 січ. 1995 р. № 32/95. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 7. Ст. 45. Зміни внесено Законом України: Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 21 трав. 2009 р. № 1388. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 39. С. 557.
2. Закон України «Про культуру»: від 14 груд. 2010 р. № 2778-17. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 24. Ст. 168; у ред. Закону № 5461-17 від 2.12.2012. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
3. Професійний стандарт «Бібліотекар»: наказ Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти від 10.03.2025 № 17. URL: <https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/728-bibliotekar.pdf>
4. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1:2003, IDT). Київ: Держспоживстандарт, 2007. 47 с.
5. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
6. ДСТУ 7448:2013. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 41 с.
7. Стандарти з інформації, бібліотечної і видавничої справи за станом на 01.06.2019: бібліографічний покажчик. Київ: ДНТБ, 2019. 15 с. URL: <https://dntb.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/07/%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%92%D0%A1-2019.pdf>
8. Аксьонова Н. Інформаційно-комунікативна діяльність бібліотек як суб'єкта стратегічних комунікацій у задоволенні суспільно-державних запитів. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 53. С. 172–184.
9. Швецова-Водка Г. Бібліотекознавство в системі наук ноокомунікологічного циклу: термінологічний аспект. *Бібліотечний вісник*. 2019. № 5. С. 3–12.
10. Інструкція з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах: затверджена наказом Міністерства культури і туризму України від 03.04.2007 № 22; зареєстрована в Міністерстві юстиції України 23.05.2007 № 530/13797. *Бібліотека в правовому полі*. Київ, 2010. С. 117–128.
11. Швецова-Водка Г. М. Документознавство: словник-довідник термінів і понять: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Знання, 2012. 319 с.

Допоміжна література

1. Ковальчук Н. В. Концептуальна модель документаційного забезпечення управління бібліотекою в сучасних умовах. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 2. С. 55–62. URL: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/175861/176424>
2. Копанаєва В. О. Концептуальна модель бібліотеки в середовищі цифрової науки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 4. С. 6–13.
3. Пальчук В. Інформаційно-аналітичні технології бібліотек у розвитку стратегічних комунікацій. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 53. С. 53–65.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». URL: <http://www.ukrbook.net>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні інформаційні ресурси НБУВ. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://www.nplu.org>
4. Українська бібліотечна асоціація. URL: <https://ula.org.ua/>

Навчальне видання

Яворська Тетяна Михайлівна

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

Методичні рекомендації до самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти
спеціальності В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа
освітньої програми «Документознавство та інформаційна діяльність»

Редактор Л. О. Ноцька
Технічний редактор О. К. Гомон

Підписано до друку 23.01.2026 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 1,39.
Тираж 30 прим. Зам. № 2.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018 р.